

Instrukcje księgowo- i podatkowe + wzory do pobrania

Wydanie 5.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Prawo bilansowe i prawo podatkowe pozostają ściśle ze sobą związane, stanowiąc integralną część prowadzonej działalności gospodarczej. Rachunkowość przedsiębiorstw, zwłaszcza mniejszych podmiotów gospodarczych, jest podporządkowana przede wszystkim prawu podatkowemu, co wynika z praktyki polskiego systemu ewidencyjnego. Przedsiębiorcy podczas ustalania podstawy opodatkowania i innych kategorii muszą stosować aktualne reguły oraz przeprowadzać proces ewidencji podatkowej w kontekście uregulowań prawa bilansowego, używając do tego celu stosownych dowodów źródłowych. Przekazywane w Państwa ręce opracowanie stanowi kolejną edycję kompleksowego ujęcia dotyczącego przygotowywania właściwych formalnie i merytorycznie instrukcji (reguł) obowiązujących w danej jednostce – zarówno od strony teoretycznej, jak i (a może przede wszystkim) od strony praktycznej.

Wieloletnie działania ustawodawcy w celu uszczelnienia systemu podatkowego doprowadziły do sytuacji, w której szczególnego znaczenia nabiera tzw. **compliance podatkowe**, czyli zgodność działalności podatnika z przepisami podatkowymi. To procedury i instrukcje są głównymi narzędziami zabezpieczającymi podatnika i osoby odpowiedzialne za jego zobowiązania podatkowe przed negatywnymi konsekwencjami. **Dobrze opisane procedury są dowodem zachowania przez podatnika należytej staranności, co może mieć kluczowe znaczenie w toku ewentualnej kontroli podatkowej.** Dotyczy to zwłaszcza takich obszarów, jak: weryfikacja kontrahentów, również w kontekście identyfikacji rozbieżności pomiędzy wiedzą o kontrahencie i informacjami zgromadzonymi na jego temat w CRBR, stosowanie podatku u źródła czy też stosowanie MPP i białej listy. Nie można również zapominać, że **wczesne rozpoznanie ryzyka naruszenia przepisów prawa to również sprawne procedury zarządzania zgłoszeniami sygnalistów.** Dodatkowo wielu przedsiębiorców, z uwagi na przedmiot ich działalności gospodarczej, posiada równoległe status instytucji obowiązanej w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Co więcej, w Polsce czynnem bazowym dla prania pieniędzy jest nierzadko czyn o znamionach przestępstwa karnego skarbowego, tym samym **compliance podatkowe i zgodność z przepisami o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu posiadają wiele punktów stykowych.** Wreszcie, **prawidłowa weryfikacja kontrahentów to również bezpieczeństwo w kontekście sankcji międzynarodowych,** w szczególności w związku z obowiązującymi w kraju przepisami o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego [zob. ustawa o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego (Dz.U. z 2022 r. poz. 835)].

Ostatnie wprowadzone i planowane zmiany w regulacjach prawnych związane są w szczególności z szeroko pojętą **elektronizacją przepływu informacji między urzędami a jednostkami gospodarczymi.** Dotyczy to m.in.: e-doręczeń, KSeF, JPK_CIT_KR i MDR-ów opisanych w tej pu-

plikacji. Krajowy System Doręczeń Elektronicznych wszedł w życie 1.1.2025 r., a przedsiębiorstwa wpisane do KRS obowiązkowo korzystają z niego od 1.4.2025 r. E-doręczenia to cyfrowy odpowiednik listu poleconego za potwierdzeniem odbioru, umożliwiający bezpieczną, szybką i potwierdzoną prawnie wymianę dokumentów między urzędami, firmami i obywatelami. Dokumenty, które są w ten sposób otrzymywane, to np.: decyzje podatkowe i administracyjne, zawiadomienia o wszczęciu postępowania, wezwania do zapłaty, pisma egzekucyjne, informacje i zaświadczenia z urzędów, pisma procesowe i sądowe. Z kolei faktury ustrukturyzowane od 1.2.2026 r. będą trafiały do jednostki bezpośrednio przez KSeF. System finansowo-księgowy automatycznie pobierze faktury z KSeF, zarejestruje je i nada im numer wewnętrzny. Szczegóły dotyczące tego procesu znajdują się w rozdziale „Krajowy System e-Faktur i faktury ustrukturyzowane”. To wszystko będzie wymagać wdrożenia w jednostce instrukcji w zakresie elektronicznego obiegu dokumentów, opisanej w rozdziale „Instrukcja obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych”. Natomiast JPK_CIT (wyjaśniony w rozdziale „Instrukcja przygotowująca do raportowania JPK_CIT”) to m.in. księgi rachunkowe, które mogą zawierać dziesiątki, setki tysięcy wprowadzanych na bieżąco zapisów księgowych przekazywanych następnie do JPK_CIT. Do uzyskania danych w formie pliku JPK_CIT potrzebny jest księgowy program finansowy z odpowiednio przygotowaną funkcjonalnością generowania JPK_CIT oraz kompetencje księgowego pozwalające na swobodną i prawidłową obsługę narzędzi informatycznych. **Od 1.1.2025 r. wprowadzono obowiązek rozszerzenia ksiąg rachunkowych o znaczniki kont księgowych oraz informacje o wyjątkach podatkowych.** Nowe przepisy są wprowadzane sukcesywnie. Pierwsze rozliczenie będzie sporządzane w 2026 r. (za rok obrotowy rozpoczynający się po 31.12.2024 r.), a obowiązek raportowania elektronicznych ksiąg podatkowych obejmie podatników CIT, których wartość przychodu w poprzednim roku podatkowym przekroczyła 50 000 000 euro, a także podatkowe grupy kapitałowe. Warto zauważyć, że JPK_CIT to kolejne po JPK_VAT narzędzie elektronicznych deklaracji podatkowych czy e-sprawozdań, za pomocą - których jest realizowany obowiązek raportowania do urzędów danych o finansach podatników. Podobnie jest z formularzem MDR, który wysyła się do Szefa KAS za pośrednictwem elektronicznego systemu udostępnionego przez MF. Merytoryczne i techniczne aspekty przygotowywania i wysyłki raportów MSR zostały opisane w rozdziale „Raportowanie schematów podatkowych”. Tam też wyszczególniono planowane zmiany w tym obszarze (jeden z wielu projektów nowelizujących ustawę – Ordynacja podatkowa).

Trzeba podkreślić, że przez ostatnie 2 lata niewiele się zmieniło w podatkach dochodowych oraz VAT. W zakresie VAT jedynymi znaczącymi nowościami są KSeF (zacznie obowiązywać od 1.2.2026 r.) i system kaucyjny (zacznie obowiązywać od 1.10.2025 r.). Tutaj warto wspomnieć, że Ministerstwo Finansów 3.7.2025 r. opublikowało na swojej stronie internetowej projekt objaśnień podatkowych w zakresie zasad rozliczania na gruncie VAT transakcji związanych z systemem kaucyjnym, który koncentruje się głównie na rozliczaniu VAT w związku z uczestnictwem w systemie kaucyjnym przez wprowadzających napoje oraz podmioty reprezentujące. Szczegóły w tym zakresie zostały opisane w rozdziale „Instrukcja w zakresie rozliczeń w systemie kaucyjnym”. W zakresie podatku dochodowego nowościami są wejście w życie od 1.1.2025 r. globalnego podatku wyrównawczego, którego mechanizmy zostały wyjaśnione w rozdziale „Instrukcja w zakresie opodatkowania wyrównawczego (Filar Drugi)”, jak również liczne zmiany w cenach transferowych zaprezentowane w rozdziale „Dokumentacja cen transferowych”. Miłym zaskoczeniem jest też opublikowanie 9.7.2025 r., po wielu latach prac, objaśnień do stosowania podatku u źródła, które zostały omówione w rozdziale „Instrukcja stosowania podatku u źródła od przychodów zagranicznych podatników”.

W najbliższych dniach możemy spodziewać się też sporo zmian w zakresie Ordynacji podatkowej. W dniu 3.7.2025 r. pojawiły się aż cztery projekty zmian w zakresie tej ustawy. Jeden z nich, dotyczący MDR-ów, został opisany w artykule „Raportowanie schematów podatkowych”.

W dniu 1.1.2025 r. weszła w życie ustawa z 19.11.2024 r. o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o opłacie skarbowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1757), która wprowadziła rewolucyjne zmiany w podatku od nieruchomości. W artykule „Audyt w podatku od nieruchomości” wyjaśniamy jak dokonać identyfikacji obiektów podlegających opodatkowaniu tym podatkiem (przedstawiając m.in. listy kontrolne).

W zakresie zmian w prawie bilansowym wskazano na dwie nowelizacje ustawy o rachunkowości oraz na nowy KSR 16 (publikacja zaplanowana na wrzesień 2025 r.).

W związku z wejściem w życie od 1.1.2025 r. ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości z 6.12.2024 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 1863) zaistniała **konieczność modyfikacji polityki rachunkowości wraz z ZPK**. Dodatkowo w polityce rachunkowości od 1.1.2025 r. należy podać informację o stosowaniu znaczników kont. Trzeba bowiem pamiętać, że na mocy rozporządzenia MF z 16.8.2024 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 1314) wprowadzono obowiązek rozszerzenia ksiąg rachunkowych o dodatkowe dane, jakimi są znaczniki kont księgowych oraz informacje o wyjątkach podatkowych.

W dniu 18.6.2025 r. skierowano do Sejmu RP projekt ustawy zmieniającej ustawę o zmianie ustawy o rachunkowości, ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym oraz niektórych innych ustaw, który – zgodnie z pakietem dyrektyw UE Omnibus I zapewnić ma odroczenie o 2 lata większości obowiązków sprawozdawczych z obszaru ESG dla dużych jednostek. W rozdziale „Instrukcja przygotowania do wdrożenia atestowanego raportu ESG (SZR)”, zawartym w części VI, wyjaśniono, jak wykorzystać ten dodatkowy czas (instrukcja przygotowująca do wdrożenia) i **jakie są korzyści z wdrożenia dobrowolnego standardu ESG VSME**. W artykule tym szczegółowo przeanalizowano również regulacje prawne w zakresie ESG oraz wyjaśniono, kogo będą one dotyczyć, w jakim zakresie i od kiedy należy je stosować. Podano kategorie raportów ESG (SZR) pod względem poddawania atestacji i składania w KRS i obowiązki kierownika jednostki.

W obszarze rachunkowości trwają również intensywne prace nad nowymi standardami o rachunkowości. Już niedługo światło dzienne powinny ujrzeć KSR 16 „Uproszczenia dopuszczone ustawą o rachunkowości”. W związku z tym przedstawiono omówienie tego zagadnienia w rozdziale „**Instrukcja w zakresie stosowania uproszczeń zasad (polityki) rachunkowości z uwzględnieniem KSR 16**”.

W zakresie zmian kadrowych 1.6.2025 r. weszła w życie ustawa z 20.3.2025 r. o warunkach dopuszczalności powierzania pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2025 r. poz. 621). Ma ona ograniczyć występujące nadużycia, usprawnić procedury dotyczące powierzania pracy cudzoziemcom, zmniejszyć zaległości załatwiania spraw przez urzędy oraz zapewnić pełną elektroniczną postępowania. W związku z tym w książce zaprezentowano „Instrukcję powierzania pracy cudzoziemcom od 1.6.2025 r.”.

Treść merytoryczna publikacji została podzielona na sześć głównych części, w których wyodrębniono kolejne rozdziały.

Pierwsza część publikacji – „Instrukcje w zakresie realizacji obowiązków z obszaru rachunkowości i pokrewnych” – zawiera 13 rozdziałów. Omawia m.in. zagadnienie **polityki rachunkowości jednostek gospodarczych (oraz jej zmian) w kontekście ostatnich zmian ustawy o rachunkowości**, uproszczeń w rachunkowości z uwzględnieniem KSR 16, instrukcję kasową, magazynową i obiegu dokumentów finansowo-księgowych (z uwzględnieniem e-doręczeń oraz KSeF). Kolejne rozdziały dotyczą procedur inwentaryzacyjnych oraz procedur przechowywania dokumentów podatkowych i płacowych, jak również **zagadnień związanych z ZFSŚ (w tym zmian stawek w tym zakresie)**. Czytelnik znajdzie tu też omówienie tematyki testów na utratę wartości aktywów w warunkach niepewności działalności gospodarczej, zasady sporządzania planu restrukturyzacyjnego (który należy sporządzić, gdy jednostka gospodarcza ma trudności z regulowaniem bieżących zo-

bowiązań, ale nadal istnieje szansa na poprawę sytuacji finansowej), jak również instrukcję przekształcenia sprawozdania finansowego w sprawozdanie sporządzone w warunkach ZKD. Ponadto warto zapoznać się z omówieniem stosunkowo nowego KSR 15 „Przychody ze sprzedaży wyrobów, półproduktów, towarów i materiałów” i projektu **nowego KSR 16** „Uproszczenia dopuszczone ustawą o rachunkowości”.

Część druga stanowi opracowanie kwestii związanych z instrukcjami opodatkowania podatkiem dochodowym. Zawiera 18 instrukcji opisujących m.in. zagadnienia: JPK_CIT, ryczału od dochodów spółek kapitałowych (estoński CIT), fundacji rodzinnych (ze szczególnym omówieniem aspektów księgowych), postępowania podatkowego w zakresie podatku minimalnego krajowego i globalnego, jednorazowego odpisu amortyzacyjnego, **rozliczenia strat, rozdzielenia źródeł przychodów**, rozliczenia podatkowego umów **leasingu**, rozpoznawania kosztów i przychodów podatkowych w związku z wykorzystywaniem **samochodów osobowych**, zaliczaniem w koszty wydatków na **promocję i reklamę** czy też **odpisywaniem w koszty należności spornych**.

W tej części zamieszczono też zagadnienia związane ze stosunkowo nową ulgą podatkową na tzw. odsetki hipotetyczne, rozbudowaną dokumentacją w zakresie cen transferowych oraz **szczegółowe omówienie podatku u źródła wraz najnowszymi objaśnieniami**.

Część trzecią poświęcono VAT. Omówiono w niej m.in. tematykę ogólnych zasad fakturowania i korygowania faktur, KSeF, systemu kaucyjnego, handlu online, białej listy podatkowej, mechanizmu podzielonej płatności, uproszczonych zasad korygowania wewnątrzwspólnotowej dostawy towarów i odliczania podatku naliczonego na podstawie proporcji. W świetle ostatnich zmian w ustawie o podatku od towarów i usług część trzecia, omawiająca 10 zagadnień, stanowi praktyczne kompendium dla podmiotów będących podatnikami VAT.

Część czwarta zawiera instrukcje z zakresu Ordynacji podatkowej oraz podatku od nieruchomości. Czytelnik znajdzie tutaj omówienie zasad raportowania schematów podatkowych czy też instrukcję dotyczącą kontroli realizowanych czynności optymalizacyjnych pod kątem ryzyka zastosowania klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania. W tej części zamieszczono również tematykę audytu rozliczeń podatku od nieruchomości po wejściu w życie od 1.1.2025 r. rewolucyjnych zmian w podatku od nieruchomości.

Część piąta opisuje dokumentację kadrową i płacową. Znalazły się tutaj takie tematy, jak: podróże służbowe, wynagrodzenia kadry zarządzającej i zatrudnianie cudzoziemców.

Część szósta zawiera praktyczne instrukcje i porady odwołujące się do innych ustaw. Opisano tutaj m.in. procedurę w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, z uwzględnieniem zmian w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu implementujących do polskiego porządku prawnego przepisy VI Dyrektywy AML w ramach tzw. europejskiego Pakietu AML. Omówiono także tematykę dokonywania wymaganych przepisami prawa zgłoszeń tożsamości beneficjentów rzeczywistych do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych (CRBR) oraz zarządzania zidentyfikowanymi ryzykami w odniesieniu do danych w CRBR oraz informacjami uzyskanymi o kontrahencie w ramach procedur identyfikacji i weryfikacji ich tożsamości. Nie zabrakło również problematyki procedury zgłoszeń wewnętrznych, wymaganej od podmiotów prawnych, na rzecz których według stanu na 1 stycznia lub 1 lipca danego roku wykonuje pracę zarobkową co najmniej 50 osób. Katalog podmiotów zobowiązanych do stosowania przepisów o ochronie sygnalistów jest szerszy, co również zostało zaadresowane w treści publikacji. W odniesieniu do problematyki zarządzania zgłoszeniem wewnętrznym sygnalisty uwzględniono również uwagi i wskazówki odnoszące się do metodycznego zarządzania tym zgłoszeniem i podejmowania działań następczych, w szczególności w ramach podejmowania wewnętrznych postępowań wyjaśniających.

Szczególnie użytecznym narzędziem dla Czytelnika może okazać się dostęp online do ponad **120 gotowych instrukcji, procedur, regulaminów, schematów działania z zakresu rachunkowości, podatków i dokumentów płacowych**.

Obecne wydanie zostało podzielone na dwie wersje. Jedna z nich jest wydana w wersji papierowej, a część artykułów znajduje się wyłącznie w wersji PDF, do ściągnięcia ze strony repozytorium.beck.pl. Pliki do pobrania z tej strony zawierają łącznie ponad 800 stron.

Mamy nadzieję, że niniejsze opracowanie pomoże Państwu, tak jak w poprzednich latach, sprawnie zapoznać się ze zmianami oraz korektami w zakresie istniejących instrukcji lub opracować nowe instrukcje z uwzględnieniem zarówno prawa podatkowego, jak i prawa bilansowego. Mając świadomość, że każde opracowanie powinno być udoskonalane – zwłaszcza w erze cyfryzacji rachunkowości i rozliczeń podatkowych – prosimy o wszelkie uwagi i sugestie, które wykorzystamy podczas pracy nad kolejną publikacją omawiającą przyszłe zmiany, miejmy nadzieję, że już po trudnym okresie zawirowań gospodarczych.

Artur Hołda

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl